

NOBEL EKONOMİ ÖDÜLLERİ

İktisat bilimi alanında dünyanın en prestijli ödülü kabul edilen Nobel İktisat ödülü, İsveç Kraliyet Bilimler Akademisi tarafından, 1994 yılında **John NASH'e** (Princeton Üniversitesi, ABD) verilmiştir.

Nash, bu ödüle *"İşbirliğine Dayanmayan Oyun Teorisindeki Denge Konusundaki Başat Analizlerindeki Katkılarından"* dolayı layık görülmüştür.

JOHN NASH - 1994 NOBEL EKONOMİ ÖDÜLÜ

Yaşam Öyküsü: 13 Haziran 1928'de Amerika'nın Bluefield şehrinde dünyaya geldi. İlkokula Bluefield'de başlayan Nash, ailesinin sağladığı ansiklopedilerden ve kitaplardan çok çeşitli bilgiler edinmiştir. Lise yıllarında E. T. Bell'in yazdığı "Men of Mathematics" kitabını okumuş ve klasik Format teoremini ispatlamayı başarmıştır. Aynı zamanda elektrik ve kimyaya da ilgi duyuyordu. M.I.T'de çalışırken öğrencisi olan eşi Alicia ile evlenmiş, ancak karısı oğullarına hamile iken Nash'in şizofreni rahatsızlığı baş göstermiştir. Günlerinin büyük bir çoğunluğunu Princeton Üniversitesi'nin kampüsünde dolanarak, kendi kendisiyle konuşarak ve eski iş arkadaşlarına telefon açarak geçirmiştir. Bu ilginç yaşam öyküsü Akıl Oyunları (A Beautiful Mind) filmine de ilham vermişti. Nash bir konuşmasında durumunu şöyle ifade etmiştir: "Matematik ile delilik arasında direk bir ilişki olduğunu söylemiyorum ama hiç şüphe yok ki, büyük matematikçiler her zaman şizofren belirtileri ve manyak davranışlar içerisinde bulunmuştur." 2009'da kalp krizi geçiren Nash, 2015'te eşiyle birlikte New Jersey otoyolunda geçirdikleri trafik kazasında hayatını kaybetmiştir.

Eğitim-Kariyer: Carnegie Tech Üniversitesi'nin kimya mühendisliği bölümünde eğitime başlamış, ilk yılında George Westinghouse bursunu kazanmıştır. Matematik bölümünün kendisini matematiğe teşvikinden dolayı geçiş yapmış ve bu bölümde gösterdiği başarıdan dolayı sadece lisans değil, aynı zamanda yüksek lisans diploması da verilmiştir. Mezun olduğunda Harvard ve Princeton'dan burs teklifi almış, Princeton'da doktora yapmaya karar vermiştir. Matematik doktorası yaparken oyun teorisi çalışmış ve "Anlaşmaz Oyunlar" üzerine fikirler geliştirmiştir. Ayrıca 1951 yılında üzerinde çalıştığı "Real Algebraic Manifolds" kitabını yayımlamıştır. Oyun teorisi üzerine 27 sayfada yazdığı fikirleri doktora tezi olarak kabul edilmiştir. 1950 yılında matematik doktoru olarak Princeton'dan mezun olmuş ve mezun olduktan sonra bir sene Princeton'da öğretim görevlisi olarak çalışıp, çeşitli dersler vermiştir. 1951 yazında MIT'den iş teklifi alıp, istifa etmiştir. Matematik dalında Field Medal ödülüne layık görülen Nash, rahatsızlığı nedeniyle bu ödülü alamamıştır. Tedavi sonrasında ise Princeton Üniversitesi'nde çalışmaya devam etmiştir. 23 sayısıyla takıntılı olan Nash, toplam 23 bilimsel makale yayınlamıştır.

Hobileri: Henüz çocukken Compton's Picture ansiklopedileri ve Times Dergisi ilgisini çeken Nash, 12 yaşındayken evinde deneyler yapmış ve o yıllardan itibaren daha çok kendi başına olmayı sevmiştir. Çocukların oyunları ona garip gelmekte ve kısa sürede kendini herkesten soyutlamış, tüm ilgisini kitaplara ve eğitimine vermiştir. Aynı zamanda "Hex" ve "So Long Sucker" adlı 2 popüler oyunun yaratıcılarından biridir.

İktisat Bilimine Katkıları: "Anlaşmaz Oyunlar" makalesi, n-kışili sonlu oyunları ve bu oyunların denge noktasını tanımlamıştır. Nash oyuna "sıfır toplamı oyun" olarak değil "kazan-kazan" mantığıyla bakmaktadır ve teoremini bunun üzerine kurmuştur. Nash'e göre reel dünyada bir kazananın ve bir kaybedenin olduğu oyunlardan ziyade her iki tarafında kazandığı oyunlar söz konusudur ve bunun matematiksel olarak açıklanabileceğine inanmıştır. Nash'e göre, karma stratejileri oynama imkanı olduğu ekonomik oyunlarda öyle bir denge vardır ki, oyuncuların herhangi biri mevcut durumunu değiştirerek elde edebileceği pozitif hiçbir şey yoktur. Yani elde edebileceği maksimum faydayı o dengede yakalamış olurlar ve yapacakları hiçbir hamle faydalarında bir artışa neden olmayacaktır. İşte Nash bu dengeyi "Nash dengesi" (Nash Equilibrium) olarak adlandırmıştır. Stratejik hareket ya da rasyonel seçim temeline dayalı bu yaklaşıma göre, oyuncular kendileri için en iyisini isterler ve herhangi bir oyuncu bir başka oyuncunun da kendisi için en iyisini isteyeceğini bilir ve hamlelerinin karşıdaki oyuncunun da kendisi gibi rasyonel ve stratejik davranacağını varsayarak hareket eder. O yüzden yakalanacak denge de herkes alabileceği maksimum faydayı almaktadır. Bu teori, başta soğuk savaş olmak üzere diplomasi de, ve ekonomide kendisine fazlaca yer bulmuştur. Kurduğu teori, başta Myerson olmak üzere, birçok iktisatçıya göre iktisatta matematiğin kullanıldığı ilk akademik çalışmalardan biri olarak kabul edilmiştir.